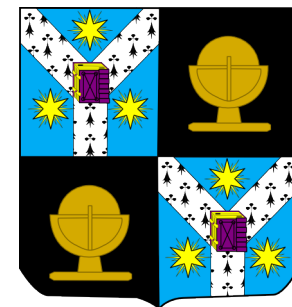
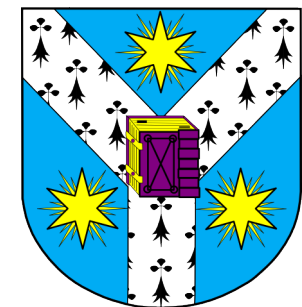

GEOGRAFIA FIZICĂ a ROMÂNIEI

- prezentare curs -

Conf. dr. Mihai NICULIȚĂ
Departamentul de Geografie
Facultatea de Geografie și Geologie
Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași

Cuprins

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.1. Poziția pe Glob

1.2. Poziția în Europa

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

1.4. România, țară Carpatică, dunăreană și pontică

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.1. Poziția pe Glob

- Dacă ar trebui să atribuim o valoare rotunjită de poziționare pe glob a României (Fig. 1 și 2) în sistemul de coordonate geografice, atunci răspunsul este: 46° latitudine (φ) nordică (N), 25° longitudine (λ) estică (E). Această poziție matematică ne spune că teritoriul României se află aproximativ la jumătatea distanței dintre Ecuator și Polul Nord. Paralela de 45° trece prin partea central-sudică a țării, pe aliniamentul orașelor Târgu Jiu, Râmnicu Vâlcea, Târgoviște, Ploiești, Mizil.
- Dacă încadrăm forma frontierei de stat a României cu un dreptunghi atunci laturile acestuia sunt definite de paralele și meridiane date de intersecția frontierei de stat a României cu acest dreptunghi, rezultând 4 puncte extreme:
 - Punctul extrem nordic: în proximitatea loc. Horodiștea $\phi 48^\circ 15' 55,7669''$ N - $\lambda 26^\circ 42' 05.7713''$ E;
 - Punctul extrem sudic: în proximitatea loc. Zimnicea $\phi 43^\circ 37' 09,0251''$ N - $\lambda 25^\circ 23' 30.0853''$ E;
 - Punctul extrem vestic: în proximitatea loc. Beba Veche $\phi 46^\circ 07' 17.3420''$ N - $\lambda 20^\circ 15' 49,1664''$ E;
 - Punctul extrem estic: în proximitatea localității Sulina $\phi 45^\circ 09' 56.9762''$ N - $\lambda 29^\circ 43' 01,1948''$ E.
- Punctul geometric central (centroidul) se află în proximitatea paralelei de 46° latitudine nordică și 25° longitudine estică, la est de localitatea Făgăraș.
- Sistemul de coordonate geografice, geocentric, utilizează latitudinea, longitudinea și altitudinea pentru poziționarea pe Glob, acesta fiind considerat o sferă

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.1. Poziția pe Glob

- Cea mai importantă consecință a poziționării în latitudine, ca efect al intensității radiației solare este dată de prezenta climatului temperat. Variația intensității radiației solare generează și variația duratei zilelor și nopților, cu efecte în fluxul caloric și individualizarea a patru anotimpuri.
- Dispunerea României pe circa 5° latitudine N presupune o diminuare a fluxului radiativ de la Sud spre Nord, ceea ce implică zonalitatea latitudinală a climei, vegetației și solurilor (paralelism fito-pedo-climatic). Această dispunere implică și o durată inegală a zilelor și a nopților la solstiții. Ziua cea mai lungă (16:05 ore) se înregistrează la Solstițiul de vară (21/22 iunie) în punctul cel mai nordic, în timp ce noaptea cea mai lungă (15:40 ore) se înregistrează la Solstițiul de iarnă (21/22 decembrie) tot în punctul extrem nordic.
- Diferența de 9° longitudine generează o diferență între orele locale la extremități de 37 de minute. România aparține fusului orar GMT+2, adică Greenwich Mean Time plus două ore, fus cu meridianul central la 30° longitudine. Din rațiuni de sănătate și de economie energetică, vara, timpul universal (UTC) se decalează cu o oră (GMT+3 – Daylight Saving Time), în ultima săptămână a lunii martie, revenirea la UTC făcându-se în ultima săptămână din luna octombrie.
- Distanța pe axa Nord-Sud este de 518 km iar pe axa Vest-Est este de 736 km.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.1. Poziția pe Glob

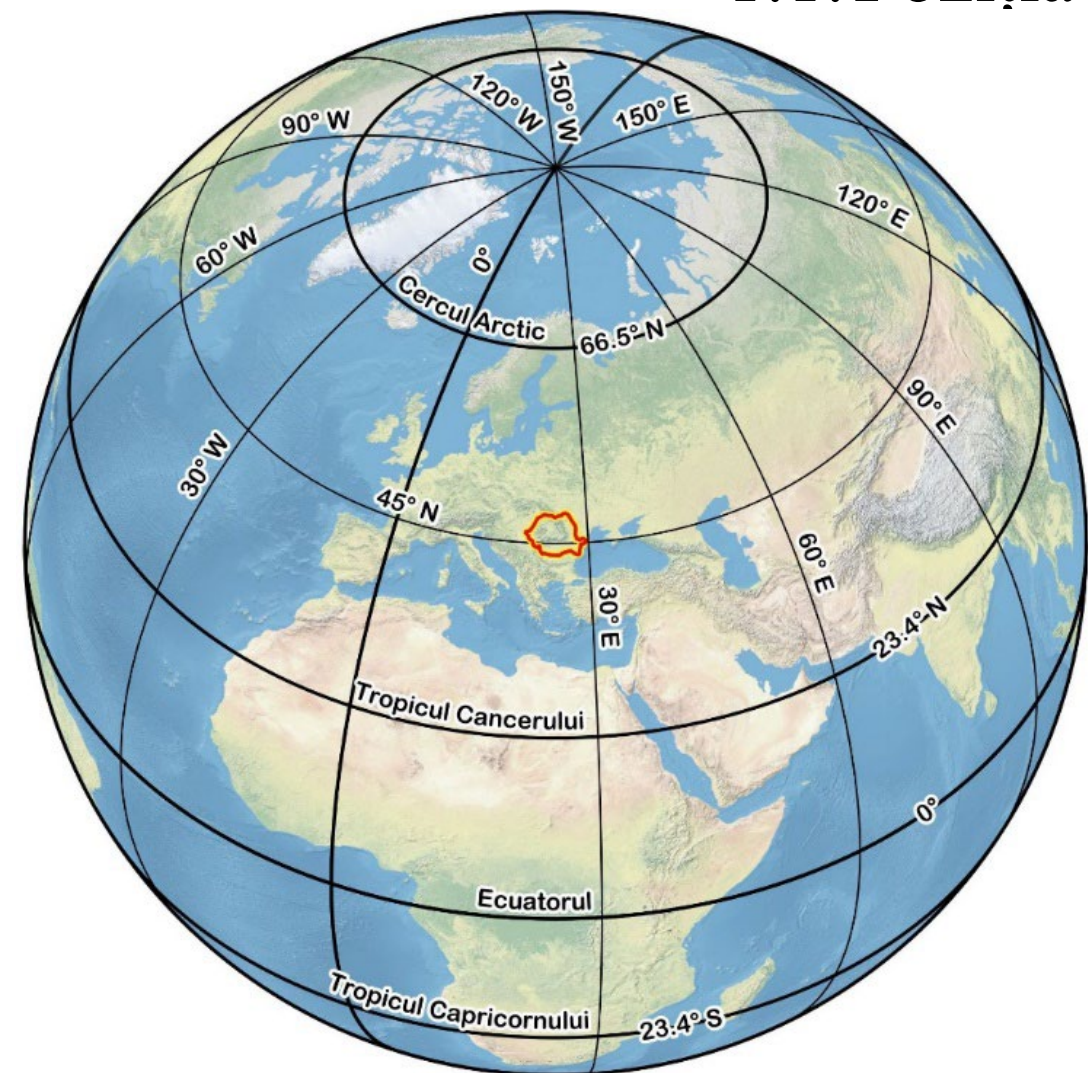

Figura 2. Poziționarea matematică a României pe Glob și distribuția principalelor elemente fizico-geografice (reprezentate prin setul de date raster Natural Earth - <https://www.naturalearthdata.com/>).

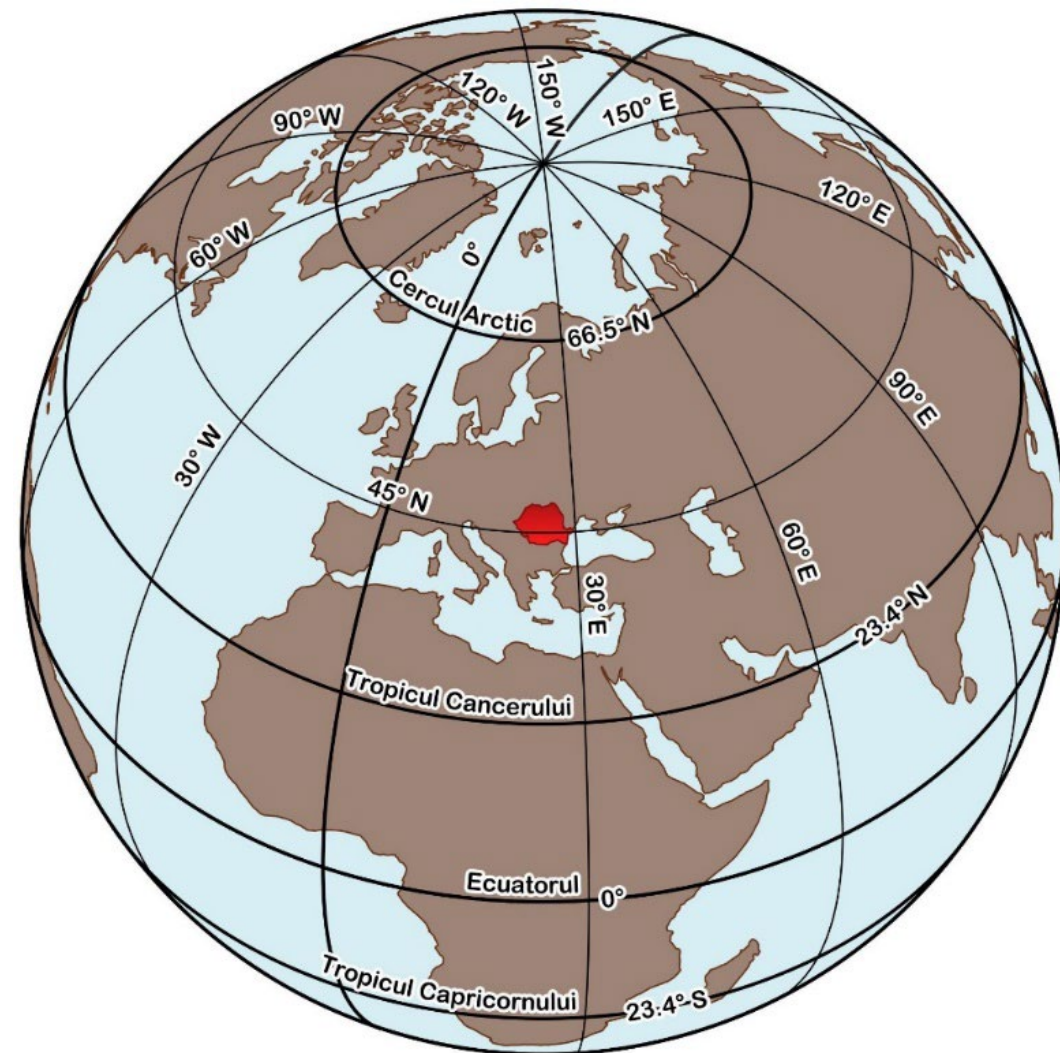

Figura 1. Poziționarea matematică a României pe Glob.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.2. Poziția în Europa

- România este situată la Nord de Dunăre, aparținând domeniului continental. România nu poate fi considerată o țară balcanică din punct de vedere geografic, acest termen fiind preluat din geopolitică. România poate fi considerată o țară balcanică doar din punct de vedere geopolitic, deoarece este semnatară a Tratatului balcanic.
- Din punctul central al României până în părțile extreme ale Europei continentale distanțele sunt aproximativ egale, excepție făcând punctul extrem sudic al Europei: Nord – Capul Nord (Norvegia) 2800 km, Sud – Capul Matapan (Grecia) 1000 km, Vest – Capul Finister (Spania) 2750 km, Est – Munții Urali (Rusia) 2706 km, de unde putem concluziona că România este o țară situată în **Europa Centrală**, mai precis în partea sud-estică a Europei Centrale. Punctul central geometric al Europei se află la nord-vest de România.
- Cea mai importantă consecință a poziționării este tot de natură climatică, respectiv continentalismul climatic, manifestat prin tendințele de aridizare, moderate în vestul țării și excesive în est. Pe fondul acestui continentalism, aceeași poziție în Europa determină și influențele climatice: oceanice în vest, mediteraneene în sud, baltice în nord și continental excesive în est. Influențele climatice se răsfrâng și asupra vegetației (limita fagului, limita viței de vie).
- România are o poziție central-sudică în cadrul continentului european. Apartenența României la țările est-europene este falsă din punct de vedere fizico-geografic, bazându-se tot pe criterii geopolitice.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

- România are o suprafață de 238 401 km² și un perimetru de 3313 km, granițele fiind stabilite după al Doilea Război Mondial, la Tratatul de Pace de la Paris (1947) când România a pierdut teritoriul Basarabiei, ținutul Hertei și Nordul Bucovinei în favoarea Uniunii Sovietice și Cadrilaterul (Dobrogea de Sud) în favoarea Bulgariei.

- **Frontiera de stat și geomorfologia:** “Frontiera de stat a României este marcată, de regulă, în teren, prin semne de frontieră, ale căror date topogeodezice sînt prevăzute în documentele de demarcare încheiate între statul român și statele vecine. În scopul menținerii vizibilității și asigurării protecției semnelor de frontieră se constituie culoarul de frontieră, a cărui lățime se convine de către statul român cu fiecare dintre statele vecine” (Art. 3 din Legea nr. 56 din 4 iunie 1992 privind frontiera de stat a României). Pe teren aceste puncte sunt demarcate prin picheți. În cazul frontierei aflate de-a lungul albiilor de râu, fiecare stat marchează proprii picheți pe partea sa de frontieră, punctul exact al acesteia fiind la mijlocul distanței dintre cei doi picheți marcați pe ambele maluri. Albiile de râu știm însă că evoluează natural prin eroziunea malurilor, mai ales acolo unde nu există construcții hidrotehnice. Acesta este și cazul frontierei României cu Republica Moldova aflată de-a lungul râului Prut. În sectorul localității Prisăcani¹ (jud. Iași) există astfel de sectoare în care eroziunea malurilor duce la erodarea pichetilor de pe ambele maluri. În aceste situații albia râului se deplasează în interiorul unuia dintre state, schimbând contextul geografic al frontierei. Rezolvarea problemei se realizează de comun acord la un moment dat prin reluarea măsurărilor. Situații și mai complicate sunt cele de autocaptare a meandrelor, când suprafața în cauză este destul de însemnată. Un meandru în curs de autocaptare există în arealul Prisăcani, în zona satului strămutat Sălăgeni² (strămutat datorită inundațiilor frecvente).

¹Butnariu Daniel George, Stătescu Florian, Mărgărint Mihai Ciprian, Niculiță Mihai (2017) The Recent Evolution of the Prut River Channel in the Territorial Administrative Unit of Prisăcani Commune - Iași County. RevCAD Journal of Geodesy and Cadastre, 22, 31-40. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=810593>

²Văculișteanu Georgiana, Niculiță Mihai, Mărgărint Mihai Ciprian (2019) Natural hazards and their impact on rural settlements in NE Romania – a cartographical approach. OpenGeosciences, 11, 765-782, <https://doi.org/10.1515/geo-2019-0060>, a se vedea Figura 8

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

- Câștigul sau pierderea de suprafață a României în favoarea mării este un alt component relaționat de geomorfologie, în continuare fiind prezentate două cazuri recente de extindere a suprafeței.
- Cazul lărgirii plajei de la Mamaia-Mamaia Nord: Administrația Bazinală de Apă Dobrogea-Litoral a contractat lucrări de extinderea plajei la o lățime medie de 100 m pe o lungime de 6950 m. Plaja emersă va avea și un sector submers care să asigure regenerarea plajei și protecția în timpul furtunilor. În anul 2022 această amenajare este în curs, dar pe sectorul deja lărgit a apărut o situație de natură cadastrală: noul teritoriu apărut ca urmare a acțiunii antropice nu este întabulat, deci nu este încă recunoscut din punct de vedere legal. Aceeași situație apare și la nivelul arealelor costiere erodate, unde pierderea de suprafață poate fi recunoscută legal doar după măsurători topo-geodezice și înregistrare cadastrală.
- Cazul deltei secundare Chilia: în zona de vărsare a brațului Chilia, într-o lagună creată prin închiderea cu un cordon litoral (Laguna Roșca-Merhei), în ultimii 250 de ani a fost creat un lob deltaic, Chilia cu o suprafață de 8% din suprafața câmpiei deltaice. Acest lob deltaic a extins suprafața României, granița aflându-se pe zona mediană a albiei brațului Chilia și apoi a brațului secundar Musura. Sedimentele aduse de acest braț vor sedimenta pe viitor și Golful Musura, extinzând astfel suprafața terestră a țării.
- Pentru detalii, a se vedea Vespremeanu-Stroe Alfred, Tătui Florin, Constantinescu Ștefan, Zăinescu Florin (2017) Danube Delta Coastline Evolution (1856–2010). În: M. Rădoane și A. Vespremeanu-Stroe (coord.), Landform Dynamics and Evolution in Romania, Springer Geography, 551-564. https://doi.org/10.1007/978-3-319-32589-7_23, și Constantinescu Ștefan (2017) Soft Cliffs Retreat Under the Shadow of Three Ports on the Southern Romanian Coast. În: M. Rădoane și A. Vespremeanu-Stroe (coord.), Landform Dynamics and Evolution in Romania, Springer Geography, 551-564. https://doi.org/10.1007/978-3-319-32589-7_24
- Vespremeanu-Stroe Alfred, Zăinescu Florin, Preoteasa Luminița, Tătui Florin, Rotaru Sabin, Morhange Christophe, Stoica Marius, Hanganu Jenică, Timar-Gabor Alida, Cărdan Ionela, Piotrowska Natalia (2017) Holocene evolution of the Danube delta: An integral reconstruction and a revised chronology. Marine Geology

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

Figura 4. Activitatea de regenerare a plajei în sectorul Mamaia (sursa Administrația Bazinală de Apă Dobrogea-Litoral)

Figura 5. Eroziunea plajei regenerate în sectorul Mamaia (sursa Administrația Bazinală de Apă Dobrogea-Litoral)

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

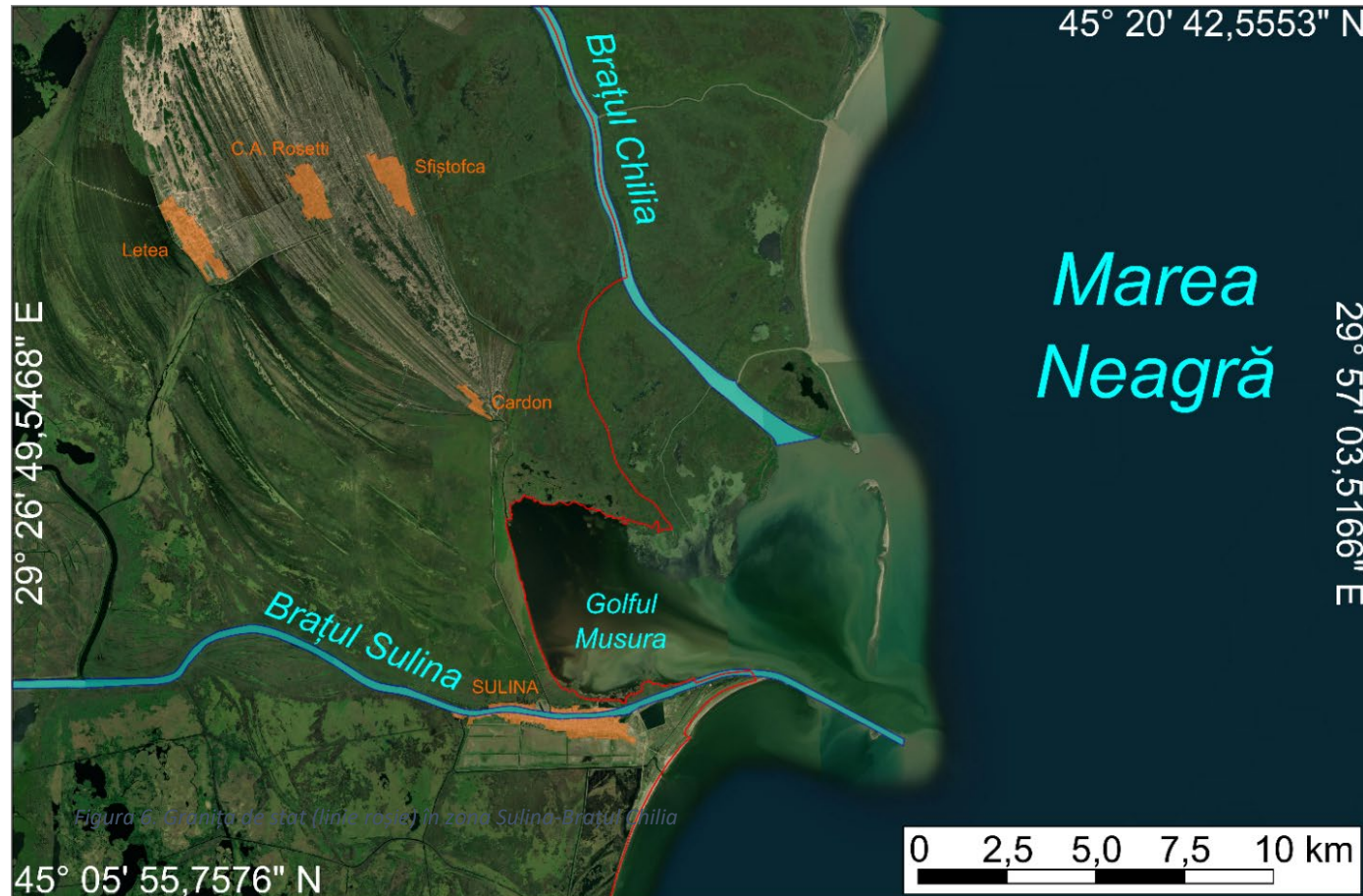

Figura 6. Granița de stat (linie roșie) în zona Sulina-Brațul Chilia

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

- Granița la nivelul zonelor marine este reglementată de legile internaționale (Convenția națiunilor Unite privind Legea Mării), insulele naturale putând uneori să genereze zone extinse de jurisdicție, sub forma zonelor economice exclusive sau a drepturilor asupra platformei continentale, deși practica nu este unitară, făcându-se distincția dintre insule și roci (conform Articolului 121 din convenția amintită mai sus, insulele care nu pot susține o habitație umană sau o viață economică sunt considerate roci și nu pot genera zone economice exclusive sau drepturi asupra platformei continentale). În cazul României, în perioada contemporană, a fost judecată recent situația Insulei Șerpilor și a efectului acesteia asupra limitelor. Datorită neajungerii la o înțelegere, România și Ucraina au ajuns la Curtea Internațională de Justiție de la Haga, care a decis pe 3 februarie 2009 trasarea limitelor astfel: principiul echidistanței se aplică pornind de la vărsarea continentală a brațului Sulina (și nu a jetiului), iar Insula Șerpilor nu este o insulă capabilă să genereze altceva decât o extindere de 12 mile marine. Astfel limita de demarcație a apelor teritoriale a fost stabilită conform hărții din Figura 7.
https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm
- Clive Schofield (2012) Islands or Rocks, Is that the Real Question? The Treatment of Islands in the Delimitation of Maritime Boundaries. În: Myron H. Nordquist, John Norton Moore, Alfred H.A. Soons și Hak-So Kim (coord.), The Law of the Sea Convention: US Accession and Globalization. Martinus Nijhoff Publishers, 322–340.
- International Court of Justice, Press Release, Unofficial, No. 2009/9, 3 February 2009, Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine), The Court establishes the single maritime boundary delimiting the continental shelf, and exclusive economic zones of Romania and Ukraine.
- Budileanu Marius (2018) Evoluția gurii de vărsare Sulina pe baza modelelor numerice batimetrice, Editura Ars Docendi, București, 148 pag.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

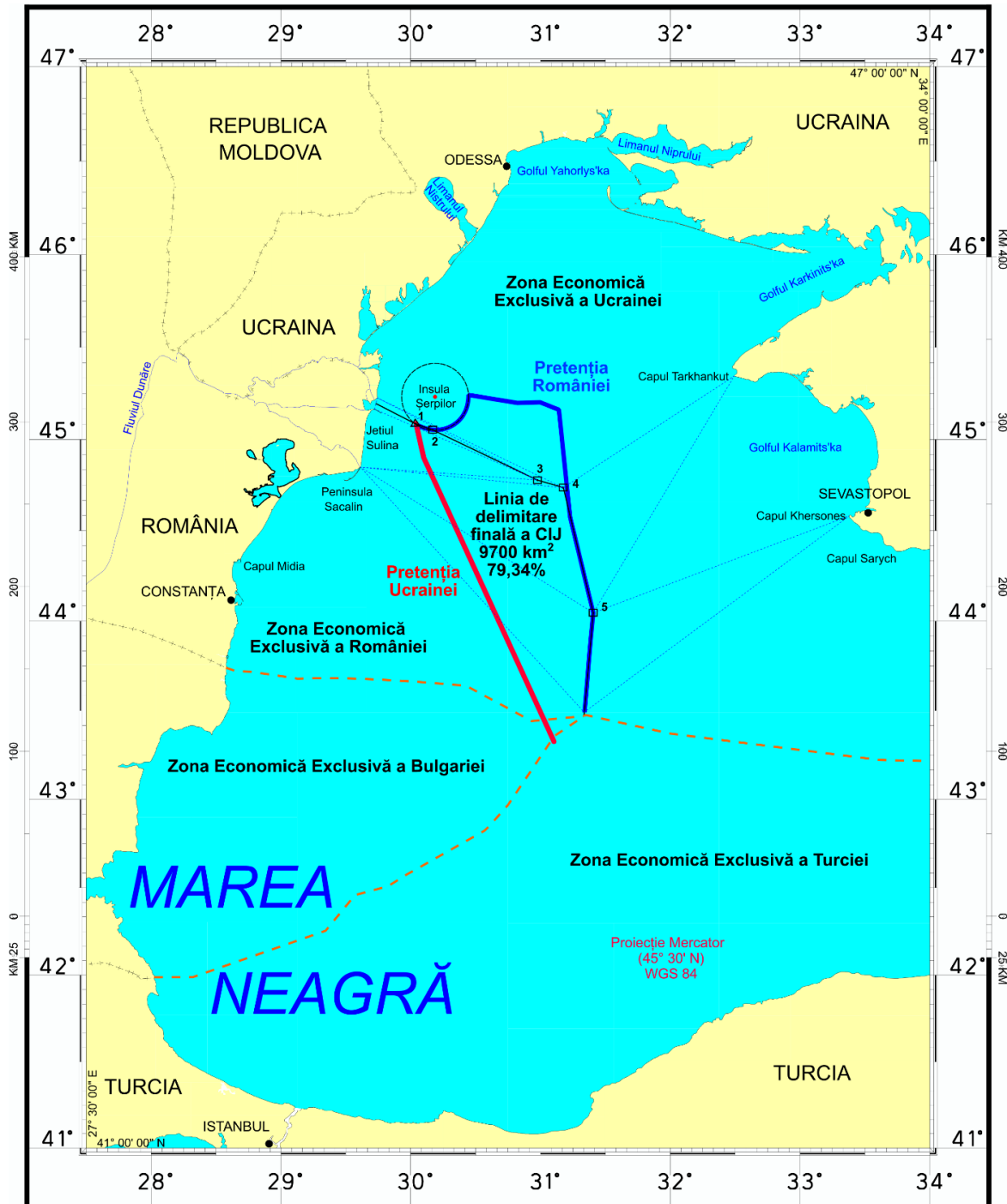

Figura 7. Harta care însoțește decizia Curții Internaționale de la Haga cu o serie de completări, inclusive date de pe <https://www.marineregions.org/>.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.3. Suprafața, frontiera și granițele României

- Pe baza suprafeței, România este considerată o țară de dimensiuni mici spre mijlocii. Granițele actuale ale României sunt fie granițe naturale (în sud, sud-est sau est – Dunărea, Marea Neagră, Prutul), fie antropice.
- Vecinii României sunt:
 - la est și nord-est – Republica Moldova;
 - la est și nord – Ucraina;
 - la vest și nord-vest – Ungaria;
 - la sud-vest – Serbia;
 - la sud – Bulgaria.

1. Poziționarea fizico-geografică a României

1.4. România, țară Carpatică, dunăreană și pontică

- Din punct de vedere fizico-geografic, teritoriul României se distinge prin trei elemente de referință:
 - - ca țară Carpatică: deoarece 2/3 din lanțul muntos Carpatic se afla pe teritoriul țării noastre, iar Carpații reprezintă scheletul orografic al țării;
 - - ca țară dunăreană: deoarece 1075 de km (38%) din cei 2860 km ai Dunării se află pe teritoriul României, și în România se află gurile de vărsare;
 - - ca țară pontică: deoarece România are deschidere la Marea Neagră pe o distanță de 244/245 km.